

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ІННОВАЦІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ ORGANIZATIONAL INNOVATIONS IN THE AGRARIAN SECTOR OF THE ECONOMY

УДК 658.001.76:338.43

Загурський О.М.

д.е.н., доцент,
професор кафедри транспортних
технологій та засобів у АПК
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Загурська Ю.С.

асистент кафедри
фінансів, банківської справи
та страхування
Білоцерківський інститут економіки
та управління
Університету «Україна»

У статті розглянуто, охарактеризовано інноваційно-інституціональні форми організації виробництва та колективної праці; вдосконалення систем управління, спеціалізації та концентрації агровиробництва. Сформовано пропозиції щодо інституціоналізації нових ефективних організаційних технологій, які формують інноваційну інфраструктуру аграрного сектору економіки.

Ключові слова: аграрний сектор, кластеризація, кооперація, корпоратизація, організаційні інновації, саморегуляція.

В статье рассмотрены, охарактеризованы инновационно-институциональные формы организации производства и коллективного труда; совершенствования систем управления, специализации и концентрации агропроизводства. Сформированы предложения по институционализации новых эффективных организационных технологий, которые

формируют инновационную инфраструктуру аграрного сектора экономики.

Ключевые слова: аграрный сектор, кластеризация, кооперация, корпоратизация, организационные инновации, саморегуляция.

In the article there is a detailed review of innovative forms of organization in agro-economic activity. It is determined that the necessity of institutionalization of innovative organizational technologies is connected with the fact that in the post-industrial economy, there are non-economic motives of activity. Further transformations of organizational and legal structures in the agrarian sector of the economics will be associated with the institutionalization of new organizational technologies.

Key words: agrarian sector, clustering, cooperation, corporatization, organizational innovation, self-regulation.

Постановка проблеми. Сучасний стан суспільства й економіки дедалі більше зумовлює вдосконалення інституціонального середовища, заснованого на всебічному використанні діяльності всіх учасників інноваційного процесу. Згідно з оцінками експертів Всесвітнього економічного форуму економічне зростання в інноваційно активних країнах на 50% залежить від розвитку технологій, на 25% – від ефективності функціонування суспільних інститутів, на 25% – від якості мікроекономічного середовища, яке також можна вважати елементом інституціональної структури суспільства. Відповідно, першочерговим завданням інституціональної трансформації вітчизняної економіки є створення базових інституціональних умов розвитку інновацій (інституціональна модернізація інноваційної системи).

Економічне зростання аграрного сектору економіки, відповідно, рівень його конкурентоспроможності поряд із застосуванням технічних та технологічних інновацій сильно залежать від організаційних інновацій, а саме інституціоналізації нових форм організації виробництва та колективної праці, вдосконалення систем управління, спеціалізації та концентрації виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значну увагу питанням розвитку економіки, заснованої на знаннях та інноваціях, приділяли П. Друкер [1], Н. Краус [15], Г. Менш [16], М. О'Салліван [17], К. Перес, [8], М. Портер [18.], Л. Федулова

[11], Г. Хамел [12] та інші вчені. Фундаментальним та прикладним проблемам інституціонального контенту інноваційного розвитку аграрного сектору України присвятили увагу авторські колективи під керівництвом Ю. Лупенка [2], П. Саблука [3], О. Шубравської [4] та інші науковці.

Проте, незважаючи на кількість і глибину досліджень, трансформаційні зміни як самого аграрного сектору, так і інститутів, що закріплюють ефективні інноваційні форми, що забезпечують розвиток та підтримку всіх сфер багатофункціональних аграрних відносин, спонукають до подальших розробок цієї важливої проблеми.

Постановка завдання. Метою статті є пошук нових ефективних інституціональних форм організації виробництва та колективної праці, вдосконалення систем управління, спеціалізації та концентрації виробництва через взаємодію всіх учасників кластерних систем інноваційної інфраструктури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Господарські структури в аграрному секторі економіки країни сформовані за правом приватної власності на землю та майно разом з індивідуальними, сімейними та колективними формами організації виробництва.

Реалії розвитку аграрного бізнесу в країні пов'язані з укрупненням організаційно-правових форм та застосуванням агротехнічних інновацій, що приводять до звуження сфери прикладання праці сільськими мешканцями, відповідно, до

Розвиток організаційно-правових форм в аграрному секторі економіки

Форми господарювання	Кількість суб'єктів, тис. од.	Площа сільськогосподарських угідь		Виробництво валової аграрної продукції	
		млн. га	%	млрд. грн.	%
2015 р.					
Усі господарські формування	5 896,0	37,8	100	270,4	100
сільськогосподарські підприємства	13,2	17,0	45,0	139,1	51,4
фермерські господарства	33,08	4,3	11,4	19,1	7,0
господарства населення	5 840	16,5	43,6	112,3	41,5
2016 р.					
Усі господарські формування	4 915,8	37,8	100	258,4	100
сільськогосподарські підприємства	13,1	17,0	45,0	131,9	51,2
фермерські господарства	32,3	4,4	11,6	18,9	7,3
господарства населення	4 860	16,4	43,4	107,5	41,4
2017 р.					
Усі господарські формування	4 915,9	37,8	100	276,7	100
сільськогосподарські підприємства	14,0	16,8	44,5	145,1	52,5
фермерські господарства	33,7	4,5	11,9	22,1	7,9
господарства населення	4 860	16,5	43,6	109,5	39,6

Джерело: дані Державної служби статистики України за відповідні роки та власні розрахунки

зростання безробіття. Проте в сучасній економіці розглядати інновацію як явище необхідно поряд з інновацією як процесом, що пов'язаний зі створенням, освоєнням та поширенням нових знань, який потребує інституціонального забезпечення, що дасть змогу не тільки розвивати нові прогресивні, але й відтворювати на новій інноваційно-технологічній основі традиційні види виробництва. Необхідність інституціоналізації інноваційних організаційних технологій передусім пов'язана з тим, що в постіндустріальній економіці «неекономічні мотиви в людській діяльності» (автономність, можливість самореалізації, жага до пошуку, прагнення до творчості, бажання набути нового досвіду, можливість участі у прийнятті рішень, тягіння до спільності дій, прагнення до самовдосконалення тощо) «теж мають значення» [13, с. 60–61], а в певних ситуаціях переважають економічні. Так, процеси самоорганізації економічних агентів аграрного сектору, що насамперед пов'язані з обмеженими можливостями донести до влади свої проблеми та захистити власні інтереси, брати участь у формуванні та обговоренні політики регулювання аграрного ринку, спонукають їх до створення нових інституціональних форм, а саме саморегульованих організацій товаровиробників, які дають змогу розв'язати проблеми, притаманні дрібнотоварним виробникам.

Відмінність саморегульованих організацій від інших некомерційних організацій полягає саме в тому, що їхніми обов'язками стає функція організації ринку «знизу» у вигляді вироблення правил, стандартів поведінки, зокрема етичних, та норм контролю за виконанням цих правил, а особливо тих, що стосуються підвищення якості товарів,

робіт, послуг, забезпечення ефективної взаємодії між суб'єктами, які здійснюють певну агрогосподарську діяльність. Оскільки для кожного окремого суб'єкта аграрного господарювання вироблення формальних правил – процес занадто дорогий, то саморегульовані організації виступають посередником між самими господарствами, державними органами та споживачами їх продукції.

Необхідність застосування технологій кооперації в аграрному секторі економіки України виражається в наданні можливості дрібним формам господарювання використовувати переваги великотоварного виробництва на основі спільної праці та поєднання зусиль і ресурсів усіх її учасників, не порушуючи права приватної власності індивідуального агровиробника. Разом з економічними ефектами, що дають процеси кооперації, не слід забувати про їх соціальну орієнтацію, спрямовану на створення умов для залучення до праці місцевого населення, що сприятиме зменшенню кількості безробітних та забезпечить працюючим відповідний дохід, розвиток сільських територій, розширене відтворення сільського життєвого середовища. Подальші інтеграційні зміни сільськогосподарських кооперативних організацій пов'язані з посиленням їх ринкової влади через концентрацію попиту, пропозиції або капіталу. Механізмом посилення ринкової влади може бути рішення про створення мережі закупівельних та збутових кооперативів, що забезпечать сукупний попит на матеріально-технічні ресурси та сукупну пропозицію аграрної продукції, які відповідатимуть пропозиціям постачальників і попиту переробної промисловості чи об'єднання сільськогосподарських, виробничих, кредитних, зберігаючих, мар-

кетингових, збутових та переробних кооперативів задля створення господарських систем із завершеним технологічним циклом, тобто горизонтальної або вертикальної інтеграції.

Якщо горизонтальна інтеграція, яка може бути проведена злиттям кооперативів, створенням союзів або партнерств з метою структурно-функціональної взаємодоповнюваності їх у виробничому процесі, скороченням витрат, раціональнішим використанням потужностей та мобільності ресурсів, покращенням своїх конкурентних позицій на агропродовольчих ринках, здебільшого спрямована на концентрацію капіталу та створення єдиної стратегії у галузі, що загалом відповідає кооперативним принципам, то вертикальна інтеграція дедалі згубніше впливає на традиційні підвалини системи кооперативних цінностей. Вертикальний напрям механізму кооперування веде до спрощення процедури господарювання завдяки заміні ринкових трансакцій внутрішньо фірмовими ієрархічними взаємозв'язками, «вартість утворення яких суттєво поступається вартості заключення контрактів» [5, с. 319]. Зрештою, створюються умови для формування розвинутої форми інтеграції, яка об'єднує всі ланки агропродовольчого ланцюга (від вирощування продукції сільського господарства та її первинної переробки до реалізації готових продуктів харчування через роздрібну мережу, та, як наслідок, створення комплексного механізму відтворення в аграрній сфері). Внутрішнє здійснення цих функцій веде до зменшення собівартості кінцевого продукту, спрощення координації всіх процесів, дає змогу оперувати більш своєчасною та точною інформацією, зрештою, зменшує ризик агробізнесу. Водночас у такому разі відбувається певна деформація основоположних кооперативних принципів. Це стосується відкритості членства, членських паїв, рівня відповідальності, можливостей залучення зовнішніх інвестицій, зрештою, права власності на ресурси, що робить таку інтеграцію ближчою до корпоративних принципів, ніж до кооперативних, адже, «як тільки вся виробнича діяльність інтерналізується в межах однієї організації, поставальник отримує часткову або повну монополію відносно підрозділів, які забезпечує» [6, с. 38–39].

Водночас зростання кількості вертикально інтегрованих корпоративних структур та їх укрупнення пояснюються не тільки фактором ефективності ведення агрогосподарської діяльності, адже не останню роль тут відіграє ментальність українського бізнесу, який більш схильний до вкладання коштів у звичні для нього організаційно-правові форми. Тут слід розуміти, що активне формування надвеликих корпоративних структур здійснюється не тільки завдяки концентрації та інтеграції виробництва, але й через монополізацію економічної влади на агропродовольчому ринку та в політиці.

Тенденція до експансії в усі сфери життя несе загрозу порушення балансу спеціалізованих та комплексних ролей як в інституціональній структурі аграрного сектору економіки, так і суспільства загалом, веде до руйнування місцевих аграрних комплексів, що за досягнення певної критичної межі створює загрозу продовольчій безпеці та продовольчій незалежності країни. Відповідно, сфера державного регулювання має створити систему управління корпораціями, структура якої має бути спрямована на розв'язання завдань соціально-економічного розвитку економіки країни [9, с. 4]. Метою створення такої системи на стратегічному рівні має бути забезпечення національної безпеки та рівня якості життя громадян, що відповідає міжнародним стандартам.

Так, принципи спільного партнерства невеликих аграрних виробників відтворились у створенні так званих S-корпорацій. У США вони мають ті самі характеристики, що звичайні корпорації, окрім того, що не належать до комерційних структур, відповідно, не сплачують прибуткового федерального податку. Натомість кожний власник акцій заповнює індивідуальну декларацію із зазначенням своєї частки в корпоративному прибутку та сплачує податки як фізична особа. Специфікою корпорації такого типу є обмежена й невелика кількість учасників, розширення кола яких, як правило, відбувається за рахунок членів сімей та родичів її учасників [4, с. 244].

Проте підвищення інноваційності агрогосподарюючих суб'єктів, відповідно, конкурентоспроможності продукції вітчизняного аграрного сектору вимагають застосування нових інтеграційних форм. Так, за п'ятої хвилі технологічної революції найефективнішою формою організації є вже не горизонтальна або вертикальна, а діагональна інтеграція, в якій нелінійні взаємодії підсистем спонукають до розвитку нелінійних соціально-економічних систем вищого рівня з новими управлінськими якостями.

Певним аналогом такої інтеграції в царинах науки, технології й інновації є кластеризація, яка спрямована на об'єднання індустрії створення інновацій та індустрії її масового впровадження у виробництво, оптимізуючи ризики обох сторін. Кластерний підхід ґрунтується на новому уявленні про суспільний та територіальний поділ праці та полягає в тому, що основною структурною одиницею постіндустріальної аграрної економіки стає міжгалузевий комплекс, який інтегрує комерціалізацію інноваційного процесу від старту до кінцевої стадії. За словами М. Портера, «на сучасному етапі глобалізації кластери (новий спосіб мислення про національні, державні та місцеві економіки – нові ролі для компаній і різнотипових установ у підвищенні конкурентоспроможності) мають набути більшого значення в умовах посилення складності

динамічної економіки, заснованої на знаннях» [18]. Більше того, С. Гошал і П. Моран вважають, що в сучасних економічних умовах «прийшов час припинити будувати теорії організацій, що зберігають міф ринкової економіки, й почати спочатку, з розроблення альтернативної теорії, яка визнає реальність організаційної економіки» [14, с. 47]. Для аграрного сектору економіки найбільш життєздатними будуть два типи кластерів, а саме створені за територіальною ознакою (регіональні кластери) та за технологічним профілем (продуктові кластери).

Регіональний кластер (рис. 1) є географічним об'єднанням взаємозалежних підприємств та організацій на сільських територіях, які формують суміжні етапи виробничо-збутового процесу, що поєднує виробничу, переробну, соціально-побутову сфери. Для ефективного виконання своїх функцій він має складатися з ядра кластера (агровиробничі організації – організації збереження та переробки – організації з виробництва продуктів харчування – збутові організації – споживачі) та периферії, що формується навколо ядра кластера (інфраструктурні організації; асоційовані інституції: науково-дослідні організації, технопарки, організації зі стандартизації, органи державної влади і місцевого самоврядування та громадські організації). Такий тип кластерів може (і повинен) виконувати не лише економічні, але й соціально-економічні

функції «облаштування сільських територій і поселень із сучасними агропромисловою, агросервісною, житловою та культурною зонами» [7, с. 295], відповідно, потребує всебічної підтримки з боку сільських громад та сільської спільноти.

Важливим етапом становлення регіонального кластеру з огляду на те, що його штучне створення є тривалим і ресурсомістким процесом, С. Растворцева та Н. Череповська вважають «ідентифікацію видів діяльності в регіоні, на базі яких формування кластера буде ефективним» [10, с. 124]. Відповідно, створенню регіонального кластеру має передувати кропітка спільна робота агробізнесових структур, місцевих органів влади та громадськості щодо пошуку виробничих та організаційних інновацій, поєднання яких в один господарський механізм сприятиме підвищенню ефективності їх господарської діяльності, розвитку сільських територій та зростанню добробуту сільських громад.

Продуктовий тип кластеру є об'єднанням підприємств та організацій з однаковим технологічним профілем, а у своєму складі має схоже на попередній кластер ядро та дещо іншу периферію, яка передусім відрізняється відсутністю територіального забарвлення і, відповідно, впливу органів місцевого самоврядування, ширшим спектром наукових установ, науково-дослідних організацій та посиленням державним контролем за

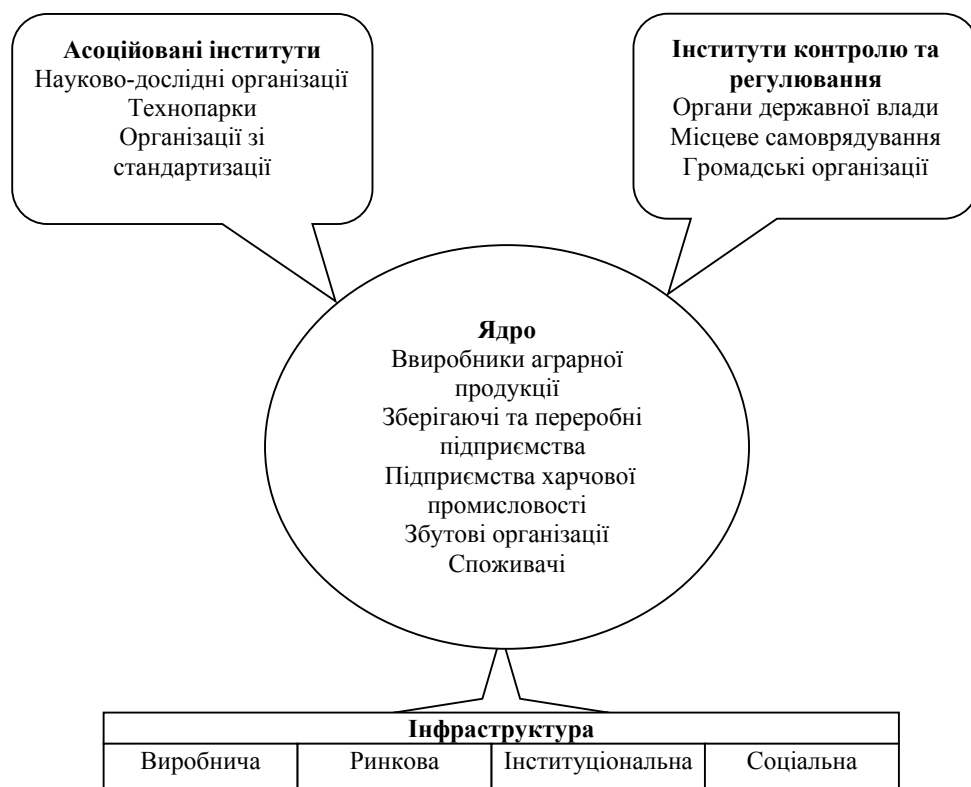

Рис. 1 Модель регіонального кластеру

Джерело: розроблено авторами

дотриманням екологічних умов виробництва. Він може включати також банки та інші фінансові установи, страхові компанії, аграрні ВНЗ і систему післявузівської підготовки та перепідготовки кадрів, зокрема вищої кваліфікації (кандидатів і докторів наук), бібліотеки, наукові фонди тощо, а також іноземні та міжнародні установи, підприємства організації та їх об'єднання, транснаціональні корпорації, насамперед корпорації у сфері та зоні їх спільних соціально-економічних інтересів.

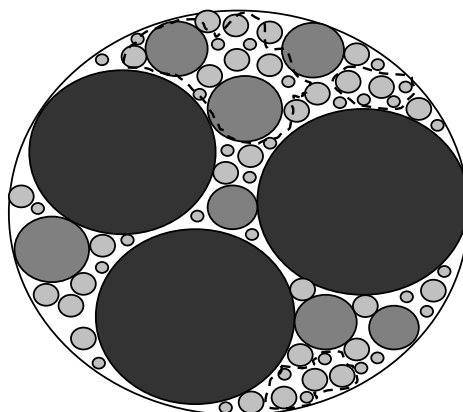
Продуктовий кластер – це не тільки концентрація різних агротехнічних новацій, але й певна конкурентна система спільного створення, володіння, користування, розпорядження, управління, поширення та експлуатації нових сортів насіння, порід тварин і технологій. Цей тип кластеризації доцільно здійснювати на основі спеціальних економічних агропромислових зон господарювання, а саме індустріально-технічної, індустріально-продовольчої та органічної, продукція виробництва яких переважно орієнтована на експорт. Такий підхід дає можливість поєднати переваги коопераційних процесів, пов'язаних з організаційно-економічними можливостями бізнесу, інноваційними досягненнями аграрної науки та фінансовими можливостями держави, суттєво підвищує рівень конкурентоспроможності аграрного виробництва та відкриває широкий простір для ефективного застосування різних інструментів діалогу між державою та бізнесом.

Однак на практиці процеси кластеризації набагато складніші та різноманітніші, ніж у теоретич-

них розкладках, а ділові стосунки, що виникають між суб'єктами інтеграції, зазвичай мають складнішу структуру, ніж будь-яка інтеграція, адже потрібні співтовариство, єдине бачення, стратегія та спільні проекти. Досвід розвинутих країн світу свідчить про необхідність розвитку всіх форм агрогосподарювання незалежно від їх розміру або форми власності без порушення їх цінностей та протиставлення одна одній. Створені інституціональні умови в аграрному секторі економіки мають всебічно сприяти кооперації та взаємодоповнюваності форм функціонування суб'єктів агрогосподарювання задля можливості реалізації ними в перспективі специфічних форм та чинників інноваційного розвитку, налагоджуючи сумісне просування виробленої аграрної продукції продуктовим ланцюгом за мінімальної участі посередників.

На нашу думку, в аграрному секторі економіки мають співпрацювати всі типи організаційно-правових структур і створені на основі саморегулювання, кооперації, корпоратизації та кластеризації різні види їх об'єднань, у яких для кожної організаційно-правової форми знайдуться своє місце і свої функції як у традиційній агровиробничій діяльності, так і в інших інноваційних або диверсифікаційних її видах (рис. 2).

Сучасна стратегія ефективного розвитку вітчизняного аграрного сектору має будуватись на основі єдності економічних, соціальних та екологічних інтересів суспільства як цілісна система, що органічно поєднує різні за розмірами та формами суб'єкти агровиробничої діяльності. Інша річ, що

- III – великі агропромислові об'єднання (вертикально інтегровані структури, а саме агрокорпорації, агрохолдинги);
- III – агропромислові підприємства (господарчі об'єднання, кооперативи, приватно-орендні підприємства, деякі фермерські господарства, створені як приватно-орендні підприємства на основі оренди землі та майна колишніх КСП);
- – фермерські (селянські) господарства та їх корпоративні об'єднання; сімейні господарства (фермерські й особисті селянські господарства товарного та напівтоварного типів);
- – продуктивний (територіальний) кластер

Рис. 2. Теоретична модель взаємодії суб'єктів господарювання в аграрному секторі економіки

Джерело: розроблено авторами

така кількість організаційно-правових форм потребуватиме збільшення механізмів державного регулювання, а особливо в розрізі диференціації розмірів та видів їх державного стимулювання.

Водночас аналіз чинного законодавства, яке регулює діяльність агровиробничих структур, засвідчує, що воно неповністю відповідає навіть сучасному інституціональному середовищу аграрного сектору. Чинні законодавчі акти, що є формальною умовою реєстрації та обліку суб'єктів господарювання, вже неадекватно відображають їх справжнє місце в економічній системі. Адже сільськогосподарські підприємства, що входять до складу агрокорпорацій, уже не є самостійними суб'єктами господарювання, певна кількість фермерських господарств функціонує не на сімейних засадах, а більша частина особистих селянських господарств займається комерційною діяльністю. Для подолання неузгодженостей, що виникли на сучасному етапі трансформації аграрного сектору на законодавчому рівні, потрібно інституціоналізувати нові форми об'єднань агрогосподарювання, прийнявши закон «Про аграрний устрій», у якому слід чітко класифікувати категорії, до яких будуть віднесені суб'єкти агропідприємницької діяльності, з метою вдосконалення державної аграрної політики та її диференціації щодо кожної категорії.

Висновки з проведеного дослідження. Подальші трансформації організаційно-правових структур в аграрному секторі економіки переважно будуть пов'язані з інституціоналізацією нових організаційних технологій, які на основі самоорганізації економічних агентів передбачають зміну статусу окремих організаційно-виробничих структур, дають імпульс трансформації не лише формам, але й нормам, правилам та системам контрактів, стимулюють інновації та змінюють усталені стереотипи мислення економічних агентів.

Конкурентоспроможність аграрного сектору економіки значною мірою буде залежати від організаційних інновацій, пов'язаних з розвитком локальних інноваційних систем (територіальних та продуктових кластерів) та кооперації, яка допоможе товаровиробникам протистояти посередницькому бізнесу, отримати ефект не тільки від виробництва, але й від його обслуговування, переробки та збуту продукції. Стратегія ефективного розвитку аграрного сектору має будуватись як цілісна система, що використовує синергетику об'єднання, а не поглинання, а також органічно поєднує різні за розмірами та формами суб'єкти агровиробничої діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Друкер П.Ф. Бизнес и инновации. Москва: ИД «Вильямс», 2007. 432 с.
2. Лупенко Ю. та ін. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи: монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2014. 514 с.
3. Саблук П., Шпикуляк О., Курило Л. та ін. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2010. 706 с.
4. Шубравська О., Молдаван Л., Пасхавер Б. та ін. Інноваційні трансформації аграрного сектору економіки: монографія / за ред. О. Шубравської. Київ: НАН України, Ін-т екон. та прогнозув., 2012. 496 с.
5. Клейн Б., Кроуфорд Р.Дж., Алчян А.А. Вертикальная интеграция, присваиваемая рента и конкурентный процесс заключения контрактов. Вехи экономической мысли. Санкт-Петербург: Экономическая школа, 2003. Т. 5: Теория отраслевых рынков. С. 318–366.
6. Коулман Дж. Введение социальной структуры в экономический анализ. Экономическая социология. 2009. Т. 10. № 3. С. 33–40.
7. Кропивко М., Немчук В., Россоха В. та ін. Організація управління аграрною економікою: монографія / за ред. М. Кропивка. Київ: ННЦ ІАЕ, 2008. 420 с.
8. Перес К. Технологические революции и финансовый капитал. Динамика пузырей и периодов процветания / пер. с англ. Ф. Маевского. Москва: издательский дом «Дело» РАНХиГС, 2013. 232 с.
9. Радева М. Концепція інституційного розвитку корпоративного сектору економіки України. Сталий розвиток економіки. 2012. № 11. С. 3–8.
10. Растворцева С., Череповская Н. Идентификация и оценка региональных кластеров. Экономика региона. 2013. № 4. С. 123–133.
11. Федулова Л. Інноваційний розвиток: еволюція поглядів та проблеми сучасного усвідомлення. Економічна теорія. 2013. № 2. С. 28–45.
12. Хамел, Г. Во главе революции: как добиться успеха в турбулентные времена, превратив инновации в образ жизни / пер. с англ.; под ред. О. Рыбакова. Санкт-Петербург: Best Business Books, 2007. 367 с. URL: <http://kandybooks.com/go/8438.html>.
13. Bezold C., Carlson R., Peck J. The future of Work and Health. Dover London: Auburn House. Cooperative Economics. Interview with Jaroslav Vanek. Interviewed by Albert Perkins. New Renaissance magazine. 1986. Vol. 5. № 1. URL: www.ru.org/51cooper.html.
14. Ghoshal S., Moran P. Bad for Practice: A Critique of the Transaction Cost. Theory Academy of Management Review. 1996. Vol. 21. P. 13–47. URL: <http://www.webssa.net/files/ghoshal1996.pdf>.
15. Kraus N.N. Institutional vector of infrastructure development for innovative economy. Actual Problems of Economics. 2014. № 10 (160). P. 96–100.
16. Mensch G. Das Technologische Patt: Innovationen überwinden die depression. Frankfurt am Main: Umschau Verlag, 1975. 115 p.
17. O'Sullivan M. The Innovative Enterprise and Corporate Governance. Cambridge Journal of Economics. 2000. Vol. 24. P. 393–416.
18. Porter M.E. (ed.) Clusters and Competition: New Agendas for Companies, Governments, and Institutions. On Competition. Boston: Harvard Business School Press, 1998. P. 197–299. URL: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download>.

REFERENCES:

1. Druker P.F.(2007) *Biznes i innovacii* [Business Innovations] Moscow, Williams Publishing House [in Russian].
2. Lupenko Yu. (2014) *Innovatsijne zabezpechennia rozvytku sil'skoho hospodarstva Ukrainy: problemy ta perspektyvy* [Innovative support for the development of agriculture in Ukraine: challenges and perspectives]. Kiev: NSC "IAE" [in Ukrainian].
3. Sabluk P., Shpykuliak O., Kurylo L. (2010) *Innovatsijna diial'nist' v aharnij sferi: instytutsional'nyj aspekt* [Innovative activities in the agrarian sector: the institutional aspect]. Kiev: NSC "IAE" [in Ukrainian].
4. Shubravs'ka O., Moldavan L., Paskhaver B. (2012) *Innovatsijni transformatsii aharnoho sektoru ekonomiky* [Innovative transformations of the agrarian sector of the economy]. Kiev, National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Economics. and predicting [in Ukrainian].
5. Klejn B., Krouford R. Dzh., Alchjan A. A. (2003) "Vertical integration, rent-seeking and competitive contracting process", Sankt-Peterburg, *Vehi jekonomicheskoy mysli* [in Russian].
6. Koulman Dzh. (2009) "Introduction of social structure in economic analysis", *Jekonomicheskaja sociologija* Vol. 10. – № 3. – pp. 33–40 [in Russian].
7. Kropyvko M., Nemchuk V., Rossokha V. (2008) *Orhanizatsiia upravlinnia aharnoju ekonomikoju* [Organization of management of agrarian economy] Kiev: NSC "IAE" [in Ukrainian].
8. Peres K. (2013) *Tehnologicheskie revoljucii i finansovyj kapital. Dinamika puzyrej i periodov procvetaniija* [Technological Revolutions and Financial Capital: The Dynamics of Bubbles and Golden Ages] Moscow: Publishing House "Delo" RANHiGS [in Russian].
9. Radieva M. (2012) "Concept of institutional development of the corporate sector of the Ukrainian economy" *Stal'nyj rozvytok ekonomiky*. Vol. 11. pp. 3–8 [in Ukrainian].
10. Rastvortseva S., Cherepovskaia N. (2013) "Identification and assessment of regional cluster", *Ekonomyka rehiona* Vol. 4. pp. 123–133 [in Ukrainian].
11. Fedulova L. (2013) "Innovative development: evolution of views and problems of modern awareness" *Ekonomichna teoriia*. Vol. 2. pp. 28–45 [in Ukrainian].
12. Hamel G. (2007) *Vo glave revoljucii: kak dobit'sja uspeha v turbulentnye vremena, prevrativ innovacii v obraz zhizni* [Leading the Revolution: How to Thrive in Turbulent Times by Making Innovation a Way of Life] [Online], Sankt-Peterburg Best Business Books, Retrieved from: <http://kandybooks.com/go/8438.html> [in Russian].
13. Bezold C., Carlson R., Peck J. (1986) *The future of Work and Health*. Dover London: Auburn House. Cooperative Economics [Online], Interview with Jaroslav Vanek. Interviewed by Albert Perkins. *New Renaissance magazine*. Vol. 5, № 1. Retrieved from: <http://www.ru.org/51cooper.html>.
14. Ghoshal S., Moran P. (1996) *Bad for Practice: A Critique of the Transaction Cost* [Online], *Theory Academy of Management Review*. Vol. 21. – № 1. – pp. 13–47. Retrieved from: <http://www.websa.net/files/ghoshal1996.pdf>.
15. Kraus N.N. (2014) *Institutional vector of infrastructure development for innovative economy* *Actual Problems of Economics*. Vol. 10 (160). – pp. 96–100.
16. Mensch G. (1975) *Das Technologische Patt: Innovationen überwinden die depression* Frankfurt am Main: Umschau Verlag.
17. O'Sullivan M. (2000) *The Innovative Enterprise and Corporate Governance*, *Cambridge Journal of Economics*. Vol. 24. – № 4. – pp. 393–416.
18. Porter M.E. (1998) *Clusters and Competition: New Agendas for Companies, Governments, and Institutions* [Online], Boston : Harvard Business School Press, pp. 197–299. Retrieved from: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.199.4104&rep=rep1&type=pdf>.

Zagurs'kiy O.M.

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor at Department of Transport
Technologies and Facilities in Agroindustrial Complex
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Zagurs'ka Yu.S.

Assistant Lecturer at Department of Finance, Banking and Insurance,
Bila Tserkva Institute of Economics and Management,
Open International University of Human Development "Ukraine"

ORGANIZATIONAL INNOVATIONS IN THE AGRARIAN SECTOR OF THE ECONOMY

In the article, there is a detailed review of innovative forms of organization in agro-economic activity. It is determined that the necessity of institutionalization of innovative organizational technologies is connected with the fact that in the post-industrial economy, non-economic motives of activity in certain situations are dominated by economic ones. The new organizational technologies that can be applied in the agrarian sector of the economics and significantly affect both the economic and non-economic motives of individuals include self-regulation, new forms of cooperation and corporatization, clustering.

The processes of economic agents' self-organization of the agrarian sector encourage them to create new institutional forms: self-regulated organizations of commodity producers that allow solving problems typical for small-scale producers. Technologies application of cooperation in the agrarian sector of the Ukrainian economics is expressed in the provision of the opportunity for small business entities to take advantage of large-scale production on the basis of joint work and combining the efforts and resources of all its participants, without thereby violating the rights of private property of an individual farmer.

Further transformations of organizational and legal structures in the agrarian sector of the economics will be associated with the institutionalization of new organizational technologies, which are based on the self-organization of economic agents, foresee a change in the status of certain organizational and production structures, give impetus to the transformation not only of forms but also of norms, rules and systems of contracts, stimulate innovation and change the established stereotypes of economic agents thinking of the agrarian sphere.

The competitiveness of the agrarian sector of the economy on a large extent will depend on the organizational innovations associated with the development of local innovative systems (territorial and product clusters) and cooperation that will help commodity producers to withstand intermediary business, to get the effect not only from production, but also from its service, processing, and products sales.